

ПРОБЛЕМИ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКИХ ДАНИХ З МЕТОЮ ПРОВЕДЕННЯ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ

На більшості підприємств управління засноване на виробленні реакції менеджерів (управлінських рішень) на базі вже минулих подій та їх наслідків. Перехід до активного управління бізнесом підприємства вимагає, по-перше, відповідність критерію грамотно аналізувати інформацію, що безперервно надходить, а на базі її аналізу проводити прогноз поведінки керованої системи – бізнесу підприємства в короткостроковій і довгостроковій перспективі.

Однак успіх такого аналізу і прогнозу в вирішальній мірою залежить від якості вихідної інформації і способу її подання.

Підприємство є складною системою, що складається з безлічі підсистем. Діяльність підприємства може розглядатися з точки зору технології, організації тощо. Однак одним з найважливіших аспектів функціонування підприємства є його фінансова система, яка підлягає найбільш аналітичною. Однією з найбільш складних проблем фінансового аналізу є інформаційне забезпечення проведення такого аналізу. Дана проблема проявляється на всіх рівнях деталізації – і при роботі з фінансовою звітністю (балансом, звітом про прибутки і збитки і т. д.) і при оцінці агрегованих даних (залишків і оборотів по рахунках), і при роботі з первинною документацією.

Основним завданням фінансового аналізу є отримання невеликого числа ключових (найбільш інформативних) параметрів, що дають об'єктивну і точну картину фінансового стану підприємства. Для вирішення цього завдання в рамках фінансового аналізу може бути заснований ряд методик:

- горизонтальний (періодизації) аналіз – порівняння значення обраних позицій звітності з їх величиною в попередньому періоді;
- вертикальний (структурний аналіз) – визначення структури підсумкової фінансової звітності з виявленням впливу кожного показника на результат в цілому;
- трендовий аналіз – порівняння значення обраної позиції звітності для ряду періодів і визначення тренда, визначення основних тенденцій динаміки, із виключенням випадкових впливів і індивідуальних особливостей окремих періодів (сезонність і т. д.). За допомогою виявленого тренду визначаються можливі значення показників в майбутньому, отже, оцінюються прогнозні значення показника;
- аналіз відносних показників (коефіцієнтів) – розрахунок відносин між окремими позиціями звіту

або позиціями різних форм звітності, визначення взаємозв'язку показників;

- порівняльний (просторовий) аналіз – внутрішньогосподарський аналіз зведених показників звітності за окремими підрозділами підприємства (або аналіз показників даного підприємства у порівнянні з середньогалузевими даними);

- факторний аналіз - аналіз впливу окремих факторів за допомогою детермінованих чи стохастичних прийомів дослідження.

Фактично під фінансовим аналізом розуміють, перш за все, аналіз коефіцієнтів, отриманих на основі агрегованих звітних статей (балансу, звіту про прибутки і збитки).

Такий підхід вирішує основне поставлене завдання – із статей фінансової звітності формується невелика кількість показників, які дозволяють проаналізувати об'єкт управління. Однак, на практиці складається ситуація щодо різноманітності фінансових коефіцієнтів, які можуть мати різні способи розрахунку та різні джерела вихідних даних. Можливий спосіб вирішення проблеми полягає в систематизації даних. Одним з широко відомих реалізацій такого підходу є метод «Дюпон», розроблений групою фахівців компанії «Дюпон» в 1920-і рр. На відміну від традиційного аналізу коефіцієнтів в рамках методу «Дюпон» кожен окремий коефіцієнт представляється як результат арифметичної операції над декількома коефіцієнтами. Кожен з яких відображає деякі приватні аспекти загального показника. У результаті проводиться факторний аналіз підсумкового показника. У свою чергу, похідні показники можуть самі виступати як загальний для коефіцієнтів більшого рівня деталізації. При цьому коефіцієнти ранжуються в ієрархічну структуру, і головним визначається показник, який становить найбільший інтерес для особи, яка проводить цей аналіз.

В методі «Дюпон» в якості такого показника вибирають рентабельність власного капіталу. І дійсно, саме цей показник найчастіше цікавить власника підприємства - він характеризує прибуток, отриманий за рахунок вкладених коштів. Однак, найбільш характерним показником може виступати інший параметр, що найбільш повно характеризує ліквідність, стійкість або іншу сторону фінансової діяльності підприємства.

Підхід, який використовується в даному методі, дуже ефективний. Однак у своєму класичному вигляді метод «Дюпон» дає статичну картину впливу чинників один на одного – систематизований набір

значень коефіцієнтів. Періодизація, як додатковий параметр значно збільшує інформативність факторного аналізу.

Можливість простежити вплив факторів в рамках методу «Дюпон» визначається деталізацією вихідної інформації. З цієї точки зору можна умовно виділити два типи аналізованих підприємств - власне і зовнішнє.

Як об'єкт фінансового аналізу може виступати як власне так і зовнішнє (постачальники і покупці, конкуренти) підприємство. При цьому доступний аналіз пакет вихідних даних може бути різним. Якщо для власного підприємства цей пакет може включати будь-яку інформацію, то при аналізі зовнішніх підприємств найчастіше за все можливий доступ тільки до офіційної фінансової звітності. Звітність великих підприємств, як правило, публікується в Інтернеті. Обмеження ступеня деталізації аналізу власного підприємства залежить від його завдань - якщо немає такої необхідності не варто проводити аналіз на рівні первинних документів.

Як правило, в якості вихідної інформації використовуються статті фінансової звітності для зовнішніх підприємства-контрагента. Порівняння показників підприємства з результатами конкурентів дозволяє приймати обґрунтовані управлінські рішення

Ще одна найважливіша проблема при фінансовому аналізі - недостовірність вихідних даних. Перш ніж, робити висновки на основі фінансового аналізу, слід перевірити якість вихідної інформації. Можна виділити наступні проблеми, пов'язані з якістю даних:

- склад аналізуємих статей не відповідає економічному змісту;
- здійснення у звітному періоді не дійсних бухгалтерських проведення відповідно до рекомендованої кореспонденції рахунків, призводить до спотворення офіційної звітності.

Для того щоб склад статей звітності відповідав економічним змістом на основі офіційного балансу повинен бути сформований аналітичний. Однак, ніякі

модифікації звітності не зможуть підвищити достовірність аналізу, якщо спотворення відбуваються в момент обліку.

Існує ряд причин, які можуть призводити до неправильних висновків при аналізі.

- відмінності в обліковій політиці. Підприємства можуть регулювати затверджену (офіційну) облікову політику в рамках офіційних рекомендацій. Однак, реально склалася облікова політика може суттєво відрізнятись від затвердженої, залежати від облікових традицій підприємства.

- використання спотвореної облікової політики для подолання конкретних завдань підприємства. Приклад: робота через вексельний обіг при замороженому розрахунковому рахунку.

- Порушення працівників підприємства як з відома, так і без відома керівництва.

Аудит, на жаль, не завжди дозволяє виявити перераховані спотворення вихідних даних. зв'язано

Очевидний спосіб вирішити проблему достовірності даних – візуалізувати інформацію. Для того, щоб весь масив інформації, пов'язаної з проводками, легко міг бути перевірений. Пропонуємо проводити паралельні проведення із відображенням кореспондуючих рахунків за періодами, та оборотами рахунків. Таким чином, має бути точний збіг в трендовому аналізі проведення

ЛІТЕРАТУРА:

1. Скрипник М. І., Григорєвська О. О. Загрози та перспективи реформування пенсійної системи в контексті забезпечення соціальної безпеки України. *Сучасні детермінанти розвитку бізнес-процесів в Україні*: матеріали наук. практ. інтернет-конф. (24 травня 2017 р., м. Київ). К.: КНУТД, 2017. С. 32–35.

2. Бунда О. М., Миненко М. В. Процедури прийняття рішень у навчальному процесі. *Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. Серія "Економіка і вища освіта"*. 2015. № 5 (91). С. 85–93.